

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1891. Första Kammaren. N:o 25.

Måndagen den 27 april.

Kammaren sammanträdde kl. 2.30 e. m.

Föredrogos, men bordlades å nyo på flere ledamöters begäran statsutskottets den 25 i denna månad bordlagda memorial n:o 50 och utlåtande n:o 51.

Vid föredragning af statsutskottets den 25 innevarande april bordlagda memorial n:o 52, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut i åtskilliga frågor rörande anslagen under riksstatens åttonde hufvudtitel, godkändes de i memorialet föreslagna voteringspropositioner och lades 2 punkten till handlingarna.

Föredrogos, men bordlades å nyo på flere ledamöters begäran bevillningsutskottets den 25 i denna månad bordlagda betänkanden n:is 10 och 11.

Föredrogos och lades till handlingarna bevillningsutskottets den 25 innevarande april bordlagda memorial n:o 12, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut rörande 11 punkten af utskottets betänkande n:o 7, angående vilkoren för försäljning af bränvin.

Föredrogos, men bordlades å nyo på flere ledamöters begäran bevillningsutskottets den 25 i denna månad bordlagda betänkande n:o 13 och Riksdagens första särskilda utskotts samma dag bordlagda utlåtande n:o 1.

Onsdagen den 29 April, f. m.

Herr Bergström erhöll på begäran ordet och yttrade: Herr talman, mine herrar! Då, efter hvad jag förnummit, plenum i kammaren kommer att hållas nästa torsdag, hemställer jag, att Riksdagens första särskilda utskotts utlåtande n:o 1 måtte uppföras på föredragningslistan för samma dag.

Denna hemställan bifölls.

Justerades två protokollsutdrag för detta sammanträde.

Kammaren åtskildes kl. 2.45 e. m.

In fidem
A. von Krusenstjerna.

Onsdagen den 29 april, f. m.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m.

Justerades protokollen för den 21 och 22 i denna månad.

Vid föredragning af ett från Andra Kammaren ankommet protokollsutdrag, n:o 237, med delgifning af nämnda kammares beslut öfver dess tillfälliga utskotts utlåtande n:o 17, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om upphäfvande af för visst fall lemnadt tillstånd till utbyte af kronans nummerhåstar mot remonter, beslöt Första Kammaren hänvisa detta ärende till sitt tillfälliga utskott n:o 2.

Vid föredragning af ett från Andra Kammaren ankommet protokollsutdrag, n:o 238, med delgifning af nämnda kammares beslut öfver dess tillfälliga utskotts utlåtande n:o 16, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t angående utfärdande af föreskrifter i afseende å befordran till underlöjtnant, beslöt Första Kammaren hänvisa detta ärende till sitt tillfälliga utskott n:o 2.

Anmälades och bordlades

statsutskottets memorial och utlåtanden:

n:o 35, i anledning af Kongl. Maj:ts remiss med öfverlemnande af förteckning öfver de för statsverkets räkning utarrenderade egendomar m. m.;

n:o 53, i anledning af Kongl. Maj:ts propositioner angående höjning i anslaget till beväringssmanskapets vapenöfningar m. m., angående anslag under riksstatens femte hufvudtitel med anledning af föreslagna ändringar i värnpligtslagen den 5 juni 1885 samt angående ändring i lagen om lindring i rustnings- och roteringsbesvärerna samma dag och höjning i de under fjerde och femte hufvudtitlarne uppförda anslag till lindring i nämnda besvär, äfvensom inom Riksdagen väckta förslag i dithörande ämnen; samt

n:o 54, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående afskrifning af de å viss jord hvilande grundskatter m. m., äfvensom inom Riksdagen väckta förslag i dithörande ämnen;

sammansatta stats- och bankoutskottets utlåtande n:o, 3 i anledning af väckta motioner om anstånd med uppförande å Helgeandsholmen af nya byggnader för Riksdagen och riksbanken;

sammansatta stats- och lagutskottets utlåtande n:o 4, i anledning af särskilda rörande folkskolelärarepersonalens aflöningsförhållanden väckta motioner; äfvensom

Första Kammarens tillfälliga utskotts utlåtande n:o 9, i anledning af väckta motioner om skrifvelse till Kongl. Maj:t angående förbättrade tåganordningar å norra stambanan.

Anställdes jemlikt 65 § riksdagsordningen omröstning öfver följande af statsutskottet i dess memorial n:o 43, punkten 1, föreslagna och af båda kamrarne godkända voteringsproposition:

Den, som vill, att Riksdagen, med godkännande af det i statsrådsprotokollet öfver civilärenden den 12 januari 1891 intagna förslag till ny stat för kollegiet samt af de villkor och förbehåll, som blifvit föreslagna för åtnjutande af deri upptagna löneförmåner, må medgifva, att den å sjetten hufvudtiteln förekommande anslagstiteln »kommerskollegium», under hvilken för närvarande äro med tillhopa 83,500 kronor sammanförda dels anslaget till kollegiet, 49,000 kronor, och dels anslaget till bergsstaten, 34,500 kronor, må fördelas i två titlar under benämning, den ena af »kommerskollegium» och den andra af »bergsstaten», äfvensom uppföra under den förra titeln 64,600 kronor och under den senare 33,000 kronor, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen, med afslag å Kongl. Maj:ts förevarande förslag till omorganisation af kommerskollegiet, fastställt de i riksstaten under anslagstiteln »kommerskollegium» sammanförda anslag å 49,000 kronor till sjelfva kollegiet och å 34,500 kronor till bergsstaten att utgå med oförändrade belopp, eller med tillhopa 83,500 kronor.

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 111;

Nej — 26.

Sedan protokoll öfver omröstningen blifvit uppsatt, justeradt och afsänt till Andra Kammaren, ankom derifrån ett protokollsutdrag, n:o 242, som upplästes och hvaraf inhemtades, att omröstningen derstädes utfallit med 83 ja och 138 nej, samt att båda kamrarnes sammanräknade röster befunnits utgöra 194 ja och 164 nej, hvadan beslut i frågan blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med ja-propositionen.

Anställdes jemlikt 65 § riksdagsordningen omröstning öfver följande af statsutskottet i dess memorial n:o 43, punkten 2, föreslagna och af båda kamrarne godkända voteringsproposition:

Den, som vill, att Riksdagen med bifall till statsutskottets hemställan ökar det å väg- och vattenbyggnadsstyrelsens stat uppförda anslaget till vikariatsersättning, arfvoden åt extra ordinarie tjenstemän, rit- och skrifbiträde med 2,000 kronor, eller från 9,000 kronor till 11,000 kronor, samt att Riksdagen vid bifall härtill höjer anslagstiteln »väg- och vattenbyggnadsstaten (deraf tvenne särskilda reservationsanslag till expenser för allmänna arbeten och till vägundersökningar, hvartdera å 30,000 kronor)» från 131,200 kronor till 133,700 kronor, eller med 2,500 kronor, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen ökat det å väg- och vattenbyggnadsstyrelsens stat uppförda anslaget till vikariatsersättning, arfvoden åt extra ordinarie tjenstemän, rit- och skrifbiträde med 1,000 kronor, eller från 9,000 kronor till 10,000 kronor, samt vid bifall härtill höjt anslagstiteln »väg- och vattenbyggnadsstaten (deraf tvenne särskilda reservationsanslag till expenser för allmänna arbeten och till vägundersökningar, hvartdera å 30,000 kronor)» från 131,200 kronor till 132,700 kronor, eller med 1,500 kronor.

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 119;

Nej — 18.

Sedan protokoll öfver omröstningen blifvit uppsatt, justerat och afsändt till Andra Kammaren, ankom derifrån ett protokollsutdrag, n:o 243, som upplästes och hvaraf inhemtades, att omröstningen derstädes utfallit med 65 ja och 157 nej, samt att båda kamrarnes sammanräknade röster befunnits utgöra 184 ja och 175 nej, hvadan beslut i frågan blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med ja-propositionen.

Anställdes jemlikt 65 § riksdagsordningen omröstning öfver följande af statsutskottet i dess memorial n:o 43, punkten 3, föreslagna och af båda kamrarne godkända voteringsproposition:

Den, som vill, att med bifall till statsutskottets hemställan Riksdagen, under förutsättning att behålla afkastningen af den staten tillhöriga, till landbruksinstitutet vid Ultuna anslagna fasta egendom äfvensom elevernas afgifter och hyresbidrag varda till statsverket redovisade, må

dels, med godkännande af ej mindre följande

»Stat
för
landbruksinstitutet vid Ultuna

Aflöning	Lön		Tjenstgöringspenningar.		Summa.	
1 rektor arfvode	—	—	—	—	2,000	—
1 lektor	2,000	—	1,000	—	3,000	—
3 lektorer	6,000	—	3,000	—	9,000	—
1 adjunkt	1,400	—	600	—	2,000	—
3 adjunkter	4,200	—	1,800	—	6,000	—
Extra lärare, arfvoden	—	—	—	—	2,250	—
1 bibliotekarie...	—	—	—	—	300	—
Aflöning, summa kronor	—	—	—	—	24,550	—
Till institutets öfriga utgifter ...	—	—	—	—	24,450	—
Summa kronor...	—	—	—	—	49,000	—

Efter fem år kan lönen höjas med 500 kr., efter tio år med ytterligare 500 kr., och efter femton år med ytterligare 500 kr.

Anm. Rektor och öfriga lektorer samt adjunkterna åtnjuta jemväl fri bostad.»

än äfven de vilkor och förbehåll, som i statsrådsprotokollet öfver civilärenden den 12 januari 1891 blifvit föreslagna för åtnjutande af i staten upptagna löneförmåner, höja det å sjetten hufvudtiteln under anslagstiteln »undervisningsanstalter för jordbruk och landtmannanärningar» uppförda anslag till Ultuna landbruksinstitut från 20,000 kronor till 49,000 kronor, eller med 29,000 kronor;

dels ock medgifva,

att besparingar, som å det i nämnda stat »till institutets öfriga utgifter» uppförda belopp under ett år uppkomma, må användas till bestridande af utgifter under ett kommande år; samt

att Kongl. Maj:t må under en tid af fem år ega att vidtaga de ändringar i aflöningsstaten, som för genomförande af institutets för-

ändrade organisation kunna erfordras, med vilkor att hvarken fastställda aflöningsbelopp eller aflöningsstatens slutsumma öfverskrides, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen bifallit statsutskottets hemställan med den ändring, att af det föreslagna anslaget 49,000 kronor ett belopp af 29,000 kronor beviljats allenast på extra stat.

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 86;

Nej — 51.

Sedan protokoll öfver omröstningen blifvit uppsatt, justerad och afsändt till Andra Kammaren, ankom derifrån ett protokollsutdrag, n:o 244, som upplästes och hvaraf inhemtades, att omröstningen derstädes utfallit med 50 ja och 166 nej, samt att båda kamrarnes sammanräknade röster befunnits utgöra 136 ja och 217 nej, hvadan beslut i frågan blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med nej-propositionen.

Anställdes jemlikt 65 § riksdagsordningen omröstning öfver följande af statsutskottet i dess memorial n:o 43, punkten 4, föreslagna och af båda kamrarne godkända voteringsproposition:

Den, som, i likhet med Första Kammaren, vill, att Kongl. Maj:ts förevarande framställning på det sätt af Riksdagen bifalles, att Riksdagen, till bestridande af kostnader för nya byggnader vid Ultuna landbruksinstitut och jordegendom, inköp af en äldre byggnad, reparation och förändring af så väl denna som andra äldre byggnader, äfvensom kreatursstammens tillökning och förbättrande, allt i hufvudsaklig öfverensstämmelse med de i statsrådsprotokollet öfver civilärenden den 12 januari 1891 angifna grunder med deri ifrågasatta förändringar, beviljar ett sammanlagdt belopp af 76,000 kronor samt deraf på extra stat för år 1892 anvisar till Kongl. Maj:ts förfogande 30,000 kronor, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen, i likhet med Andra Kammaren, på det sätt bifallit Kongl. Maj:ts förevarande framställning, att Riksdagen, till bestridande af kostnader för nya byggnader vid Ultuna landtbruksinstitut oah jordegendom, inköp af en äldre byggnad, reparation och förändring af så väl denna som andra äldre byggnader, äfvensom kreaturstammens tillökning och förbättrande, allt i hufvudsaklig öfverensstämmelse med de i statsrådsprotokollet öfver civilärenden den 12 januari 1891 angifna grunder med deri ifrågasatta förändringar, beviljat ett sammanlagdt belopp af 68,000 kronor samt deraf på extra stat för år 1892 anvisat till Kongl. Maj:ts förfogande 30,000 kronor.

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 91;

Nej — 44.

Sedan protokoll öfver omröstningen blifvit uppsatt, justeradt och afsändt till Andra Kammaren, ankom derifrån ett protokollsutdrag, n:o 245, som upplästes och hvaraf inhemtades, att omröstningen derstädes utfallit med 41 ja och 178 nej, samt att båda kamrarnes sammanräknade röster befunnits utgöra 132 ja och 222 nej, hvadan beslut i frågan blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med nej-propositionen.

Anställdes jemlikt 65 § riksdagsordningen omröstning öfver följande af statsutskottet i dess memorial n:o 52, punkten 1, föreslagna och af båda kamrarne godkända voteringsproposition:

Den, som vill, att Riksdagen, med bifall till Kongl. Maj:ts förevarande framställning, till upprättande af en professorsbefattning i obstetrik och gynekologi vid universitet i Upsala, beviljar ett årligt anslag af 6,000 kronor, deraf 4,500 kronor såsom lön och 1,500 kronor såsom tienstgöringspenningar, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Kongl. Maj:ts förevarande framställning af Riksdagen afslagits.

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 102;

Nej — 27.

Sedan protokoll öfver omröstningen blifvit uppsatt, justerad och afsändt till Andra Kammaren, ankom derifrån ett protokollsutdrag, n:o 246, som upplästes och hvaraf inhemtades, att omröstningen derstädes utfallit med 70 ja och 140 nej, samt att båda kamrarnes sammanräknade röster befunnits utgöra 172 ja och 167 nej, hvadan beslut i frågan blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med ja-propositionen.

Anställdes jemlikt 65 § riksdagsordningen omröstning öfver följande af statsutskottet i dess memorial n:o 52, punkten 4, föreslagna och af båda kamrarne godkända voteringsproposition:

Den, som vill, att Riksdagen, på sätt statsutskottet hemställt, till höjande af naturhistoriska riksmuseets årliga expensmedelsanslag beviljar 1,630 kronor, hvarigenom museets ordinarie anslag ökas från 67,550 kronor till 69,180, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen afslagit statsutskottets hemställan, i hvad den afser höjning af det ifrågavarande anslaget.

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 109;

Nej — 26.

Sedan protokoll öfver omröstningen blifvit uppsatt, justerad och afsändt till Andra Kammaren, ankom derifrån ett protokollsutdrag,

n:o 247, som upplästes och hvaraf inhemtades, att omröstningen derstädes utfallit med 46 ja och 169 nej, samt att båda kamrarnes sammanräknade röster befunnits utgöra 155 ja och 195 nej, hvadan beslut i frågan blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med nej-propositionen.

Anställdes jemlikt 65 § riksdagsordningen omröstning öfver följande af statsutskottet i dess memorial n:o 52, punkten 5, föreslagna och af båda kamrarne godkända voteringsproposition:

Den, som vill, att Riksdagen, med bifall till Kongl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning, till restaurering af Vadstena klosterkyrka, i hufvudsaklig enlighet med därför uppgjord plan samt under den tillsyn och kontroll, Kongl. Maj:t bestämmer, beviljar 100,000 kronor, deraf å nästkommande års stat 20,000 kronor, med vilkor att Vadstena och S:t Pers församlingar tillskjuta det belopp, som utöfver sagda anslag för ifrågavarande restaureringsarbete erfordras, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Kongl. Maj:ts förevarande framställning ej vunnit Riksdagens bifall.

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 110;

Nej — 26.

Sedan protokoll öfver omröstningen blifvit uppsatt, justerat och afsändt till Andra Kammaren, ankom derifrån ett protokollsutdrag, n:o 248, som upplästes och hvaraf inhemtades, att omröstningen derstädes utfallit med 74 ja och 147 nej, samt att båda kamrarnes sammanräknade röster befunnits utgöra 184 ja och 173 nej, hvadan beslut i frågan blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med ja-propositionen.

Anställdes jemlikt 65 § riksdagsordningen omröstning öfver följande af statsutskottet i dess memorial n:o 52, punkten 6, föreslagna och af båda kamrarne godkända voteringsproposition:

Den, som vill, att Riksdagen på det sätt bifaller förevarande motion, att Riksdagen, för att vikarierande ämneslärare och extra lärare vid de allmänna läroverken, hvilka genom aflagd akademisk examen och genomgången profärskurs förvärfvat kompetens att söka ordinarie lektors-, adjunks- eller kollegabefattning vid allmänt läroverk, må kunna från och med år 1892 erhålla arvode efter 1,800 kronor för år räknadt, beviljar å extra stat för år 1892 ett anslag af 60,000 kronor till arfvodesförhöjning åt extra ordinarie ämneslärare vid de allmänna läroverken, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen beslutat, att förevarande motion icke skall till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 121;

Nej — 15.

Sedan protokoll öfver omröstningen blifvit uppsatt, justerat och afsändt till Andra Kammaren, ankom derifrån ett protokollsutdrag, n:o 249, som upplästes och hvaraf inhemtades, att omröstningen derstädes utfallit med 116 ja och 105 nej, samt att båda kamrarnes sammanräknade röster befunnits utgöra 237 ja och 120 nej, hvadan beslut i frågan blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med ja-propositionen.

Anställdes jemlikt 65 § riksdagsordningen omröstning öfver följande af statsutskottet i dess memorial n:o 52, punkten 7, föreslagna och af båda kamrarne godkända voteringsproposition:

Den, som vill, att Riksdagen på det sätt bifaller Kongl. Maj:ts förevarande framställning, att Riksdagen såsom bidrag till uppfö-

rande af ny byggnad för allmänna läroverket i Östersund beviljar 50,000 kronor, under vilkor, att Östersunds stad tillhandahåller lämplig tomt för byggnaden samt att hvad utöfver nämnda belopp för ändamålet erfordras varder utan statsverkets betungande anskaffadt, och af berörda belopp på extra stat för 1892 anvisar 17,000 kronor, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Kongl. Maj:ts förevarande framställning icke af Riksdagen bifallits.

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 73;

Nej — 62.

Sedan protokoll öfver omröstningen blifvit uppsatt, justerat och afsänt till Andra Kammaren, ankom derifrån ett protokollsutdrag, n:o 250, som upplästes och hvaraf inhemtades, att omröstningen derstädes utfallit med 36 ja och 180 nej, samt att båda kamrarnes sammanräknade röster befunnits utgöra 109 ja och 242 nej, hvadan beslut i frågan blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med nej-propositionen.

Anställdes jemlikt 65 § riksdagsordningen omröstning öfver följande af bankoutsnittet i dess memorial n:o 9 föreslagna och af båda kamrarne godkända voteringsproposition:

Den, som, i enlighet med bankoutsnittets af Första Kammaren gillade förslag, vill, att af riksbankens vinst för år 1890 ett belopp af 1,850,000 kronor öfverlemnas till statsverket samt återstoden 1,857,485 kronor 69 öre i riksbanken bibehålles, äfvensom att statsverkets andel af bankovinsten för år 1890 skall af fullmäktige i riksbanken tillhandahållas statskontoret och utgå med en fjerdedel under loppet af hvarje af månaderna januari, april, juli och oktober år 1892, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen, i likhet med Andra Kammaren, beslutit, att hela den under år 1890 uppkomna bankovinsten, 3,707,485 kronor 69 öre, skall bibehållas åt riksbanken och för bankens egna ändamål användas.

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 122;

Nej — 13.

Sedan protokoll öfver omröstningen blifvit uppsatt, justerad och afsänt till Andra Kammaren, ankom derifrån ett protokollsutdrag, n:o 251, som upplästes och hvaraf inhemtades, att omröstningen derstädes utfallit med 84 ja och 132 nej, samt att båda kamrarnes sammanräknade röster befunnits utgöra 206 ja och 145 nej, hvadan beslut i frågan blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med ja-propositionen.

Herr talmannen tillkännagaf, att anslag utfärdats till sammanträdets fortsättande kl. 7 e. m.

Föredrogs å nyo lagutskottets den 22 och 23 i denna månad *Lagförslag angående väghållningsbesvärets utgörande på landet.*
bordlagda utlåtande n:o 31, i anledning af väckta motioner om ordnandet af väghållningsbesväret på landet.

Herr Stråle: Jag får vördsamt hemställa, att lagförslaget paragrafvis föredrages med iakttagande att början göres med 60 §, hvar efter först 6 §, vidare 7 § och sedermera öfriga paragrafer jemte kapitelöfverskrifter i ordningsföljd förekomma; att af de särskilda paragraferna ej uppläsas andra än de, beträffande hvilka uppläsning begäres; att, först sedan lagförslaget blifvit genomgånet, detsamma rubrik samt derefter utskottets hemställan föredrages; äfvensom att, för den händelse lagförslaget kommer att i vissa delar återförvisas, utskottet lemnas öppen rätt att, vid ärendets förnyade behandling, i afseende på de paragrafer, hvilka må hafva blifvit med eller utan ändring godkända, föreslå sådana jemkningar, som af ifrågasatta förändringar i återförvisade delar kunna föranledas.

Denna hemställan bifölles.

Lagförslag an-
gående väghåll-
ningsbesvärets
utgörande på
landet.

Den af utskottet föreslagna lagen.

60 §.

(Forts.)

Herr Stråle: Jag anhåller, att paragrafen må uppläsas.

Efter det paragrafen blifvit uppläst, anförde

Herr Stråle: Redan för mera än 25 år sedan förehade Stockholms läns landsting till behandling förslag till lättnad i väghållningsbestyret, en lättnad så mycket mer af rättvisa och billighet påkallad, som detta onus blifvit på en tid, då andra beskattningsföremål icke funnos i Sverige, lagdt på jordbruket. Med tillfredsställelse erinrar jag mig, att jag deltog i det tillfälliga utskottets betänkande år 1876, hvilket blef bifallet af båda kamrarne och föranledde Riksdagens skrivelse den 14 mars 1876. Redan då var man öfverens derom, att vägunderhållet borde utgöras in natura och ej entreprenad anlitas samt att andra beskattningsföremål än jordbruksfastigheter borde lemna en kontant ersättning till vägkassan.

Lagutskottets nu föreliggande betänkande synes mig i många hänseenden vara tilltalande, och, äfven om det nu icke upphöjes till lag, tror jag att i och med detsamma ett stort steg till denna invecklade frågas lösning är taget. Men jag måste mot den nyss upplästa paragrafen till en början erinra, att det statsbidrag, som är föreslaget, tillfaller vägunderhållet in natura, d. v. s. med andra ord det tillfaller jordbruket, som nu ensamt sköter vägunderhållet, men ej de öfriga beskattningsföremål, som nu för första gången skola bidraga till detsamma. Kan det vara rättvist?

Men min anmärkning är vida viktigare i ett annat afseende. Utskottet har beräknat utgifterna för staten till 550,000 kronor. Mine herrar! Jag befarar, att beloppet kommer att bli vida högre.

Redan vid 1889 års riksdag hade jag tillfälle att uttala min bestämda öfvertygelse, att utan statsbidrag kan vägunderhållsfrågan icke någorlunda tillfredsställande lösas. Men då man vill bevilja statsbidrag, tror jag, att största möjliga försigtighet måste iakttagas. Till följd af de olika förhållandena i vårt vidsträckta land komma säkert utgifterna för vägunderhållet att falla mycket ojemnt. Och jag vågar påstå, att de utan tvifvel komma att bli många gånger större på det ena stället än på det andra. Sedan detta blifvit tydligt genom den nya vägfyrken och den beräknade kostnaden, uppkomma otvifvelaktigt större anspråk på staten från de olyckligt lottade. Och männe man kan slå döförat till för dessa anspråk, då man finner, att utgifterna på en ort äro temligen låga, men på en annan oerhördt mycket högre? Jag vågar nästan betvifla detta. Om — såsom jag yrkade 1889 och som jag yrkar ännu i dag — landstingsskatt påfördes landsbygden, tror jag detta skulle i någon mån förmedla förhållandet. Men kommer ingen landstingsskatt, så

blir anloppet på statskassan så mycket större. (I fråga om landstingsskatten återopar jag mitt anförande den 27 april 1889, deri jag vidare utvecklat min åsigt i ämnet.) Men äfven med landstingsskatt blir tungan ganska stor, och staten ensam får jemna missförhållandet.

*Lagförslag an-
gående väghåll-
ningsbesvärets
utgörande på
landet.*

(Forts.)

Visserligen måste man medgifva, att om de för närvarande icke beskattade föremålen skola få skatt sig påförd — något som jag är med om — blifva så väl dessa som jordbruket genom landstingsskatten pålagda en dubbel beskattning. Det är sant. Men jag tror icke, att man för närvarande kan lösa denna fråga utan en sådan förmedling. Och om det kommer att visa sig, att man verkligen kan minska landstingsskatten eller taga bort den, så är det ingen konst. Men, märken väl, mine herrar, har en gång en lag blifvit stadgad och utfärdad angående väghållningsbestyret, så är det fåfängt att tänka att någon vidare tunga kan läggas på jordbruket eller landstingen. Hvad som då är gjordt, det är gjordt. Om jag icke fruktade för att anloppen på statskassan skulle bli så stora i framtiden, skulle jag icke hålla så strängt på landstingsskatten.

En särskild anledning till försigtighet synes mig vara förhanden derutinnan, att redan nu så stora anspråk ställas på statskassan, och vi hafva på bordet frågor sådana som om grundskatternas afskrifning och om ett bättre ordnad försvar — som jag vill kalla ett minimum af försvar — hvilka, om de bifallas, otvifvelaktigt komma att i väsentlig mån förminska statens inkomster och öka dess utgifter.

Medan jag har ordet ber jag att få förklara, att jag instämmer med hvad herr Claëson yttrat i fråga om 6 §.

Jag yrkar återremiss. Jag vet mycket väl, att detta icke kan leda till frågas lösning i riksdagens senaste timme. Men jag vill härmed uttrycka min ställning, min välvilliga ställning till hufvudfrågan. Skulle detta yrkande icke bifallas, måste jag för min del yrka afslag å 60 §.

Friherre Klinckowström: Jag har begärt ordet icke så mycket för att yttra mig om den nu föredragna paragrafen som för att få tillfälle att yttra mig om förslaget i dess helhet. Jag ämnar ej sedermera besvara kammaren med några yttranden öfver de särskilda paragraferna. Jag kan ej utan med största tacksamhet se, huru lagutskottet behandlat denna svåra fråga. Utskottet har nemligen försökt att medla mellan de olika åsigheterna och har gjort det på ett sätt, synes mig, som är både lyckligt och af beskaffenhet att kunna af Riksdagen antagas. Ett förslag, hvilket som helst och först och främst ett lagförslag, kan ej afgifvas utan att deremot anmärkningar skola uppstå. Skulle man vänta, till dess rörande väghållningsbesväret ett lagförslag framkomme, som tillfredsstälde alla meningar, skulle man aldrig få något slut på denna väghållningsfråga, som nu stått på dagordningen i nära 20 år. Jag tycker,

*Lagförslag om-
gående väghåll-
ningsbesvärets
utgörande på
landet.*
(Forts.)

att det förslag, som nu blifvit för Riksdagen framlagdt, bör kunna tillfredsställa den allmänna meningen och bör kunna vinna bifall inom denna kammare, ty jemför man de små och mindre betydande anmärkningar deremot, som blifvit gjorda så väl af reservanterna inom utskottet som äfven inom Andra Kammaren, der detta lagförslag lyckligtvis blifvit bifallet, så befinnes, att anmärkningarna äro af en så ringa vikt i förhållande till de stora fördelar, som skulle vinnas genom frågans reglering på detta rättvisa och billiga sätt, att jag här får förklara, att jag obetingadt kommer att rösta på bifall till förslaget i dess helhet.

Herr Forssell: Vägfrågan har, såsom väl bekant är, varit föremål för en mycket långvarig och noggrann pröfning. Särskildt det förslag, som nu föreligger, har genomgått alla tänkbara och behöfliga instanser. De allra flesta af lagförslagets paragrafer äro så förberedda, att man med skäl kan förklara dem mogna för ett slutligt afgörande inom Riksdagen, äfven vid ett tillfälle, sådant som detta, då förslaget icke blifvit framlagdt af Kongl. Maj:t. Detta omdöme gäller de allra flesta af lagens paragrafer, men det gäller ty värr icke just den paragraf, som nu är föredragen och hvad med densamma har samband.

Det förslag, som här är framlagdt, har verkligen framkommit så i sista stund, att det icke kan sägas hafva genomgått den noggranna och grundliga pröfning, som det onekligen påkallar. Vid alla föregående tillfällen har man dragit sig för att sätta staten in såsom deltagare, i synnerhet i vägunderhållsbördan. Men det ser ut som om man i lagutskottet, blott för att ställa alla till freds och åstadkomma en kompromiss, förbisett vigten och beskaffenheten af det stadgande, som man nu i en hast har velat införa.

Det kan ju dock icke förnekas, att om Riksdagen och Kongl. Maj:t skulle komma öfverens om en sådan bestämmelse, att staten skall deltaga i kostnaden för sjelfva vägunderhållet, kräfvades det en alldeles särskild uppmärksamhet och försigtighet beträffande detaljerna af ett sådant förslag, på det att man måtte kunna förekomma alla möjliga missbruk af stadgandet. Jag vågar påstå, att sådan uppmärksamhet icke egnats åt förslaget, icke heller nödvändig försigtighet iakttagits beträffande dess detaljer och tillämpning.

När man säger, att staten skall bidraga med $\frac{1}{10}$ af kostnaden för vägunderhållet in natura, hvilket bidrag skall på ett lämpligt sätt kontant utlemnas till de vägunderhållsskyldige, måste man, enligt mitt förmenande, tänka noga efter huru det skall vara möjligt att förekomma ett allt för starkt betungande af statskassan. Detta bidrags storlek kommer naturligtvis att bero på uppskattningen i penningvärde af vägunderhållets verkliga kostnad. Nu är det klart, att denna uppskattning i mycket hög grad beror på subjektivt tycke. Hvad kan det egentligen vara värdt det hela eller halfva dagsverke, som en underhållsskyldig utför å sitt vägstycke? Skall

det skattas efter värdet af ett dagsverke, som utföres på beting och för att förtjena penningar, eller skall det uppskattas med hänsyn dertill, att arbetet får utföras å den för den skyldige lämpligaste tid och när han icke har just något annat att uträtta för häst och karl? Hvem skall vidare göra denna uppskattning? Det skall ske, heter det i § 47, »af en nämnd, bestående af ordförande och tre ledamöter, af hvilka ordföranden och en ledamot förordnas af konungens befallningshafvande och de öfriga två ledamöterna tillika med två suppleanter för dem utses af de väghållningsskyldige.»

Lagförslag angående väghållningsbesvärets utgörande på landet.

(Forts.)

Jag frågar mig då: är det verkligen säkert, att, genom denna sammansättning, alla de intressen, som i en sådan uppskattning mötas, blifva vederbörligen tillgodosedda? Är det vidare säkert, att konungens befallningshafvande alltid kan för hvarje distrikt finna en ordförande och en ledamot, som äro fullt opartiska i denna fråga? Jag har att betänka, att vid en sådan uppskattning möter först och främst de *vägunderhållsskyldiges* intresse, för det andra de öfrige väghållningsskyldiges intresse och slutligen statens intresse. De *vägunderhållsskyldige* hafva naturligtvis intresse af att få denna börda uppskattad så högt som möjligt, enär de derigenom få en minskning i sina öfriga bidrag till vägunderhållet och, dessutom emedan de derigenom äfven åtkomma ett större statsbidrag. Emot dem stå de öfrige väghållningsskyldiges intresse, som kräfer, att underhållsskyldigheten icke måtte blifva allt för högt uppskattad, på det att de å sin sida icke må blifva allt för mycket betungade. Och slutligen hafva vi statens intresse. Jag tänker mig, att om man vid uppställande af § 47, som är oförändrad bibehållen sådan den förekom i 1:sta afdelningen af Kongl. Maj:ts förslag och äfven i det förra särskilda utskottets förslag, hade tänkt sig, att ett statsbidrag till vägunderhållet skulle ifrågakomma, hade man väl försökt att få en annan och mera betryggande bestämmelse i afseende å nämndens sammansättning.

Härtill kommer nu, att, enligt § 49, som också här influerit från det föregående förslaget, och som således är uppgjord endast under förutsättning af de intressen, som möta vid uppskattningen, ursprungligen blott varit fråga endast om de *vägunderhållsskyldiges* och öfriga väghållningsskyldiges intressen. Hade man vid den paragrafens nedskrifvande tänkt på, att ett statsbidrag skulle ifrågakomma, skulle man icke hafva skrivit, att nämndens uppskattning, som skall lända till efterrättelse i minst tio år, skall vara så orubblig, att deremot klagan icke må föras. Då skulle man antagligen, med tanken derpå, att det gäller statens ganska betydande finansiella intresse, hafva stadgat, att åtminstone kronoombud måtte få klaga öfver nämndens uppskattning, på det att det måtte finnas någon garanti för att staten icke må blifva allt för mycket uppskörtad.

Antagande af 60 § medför sålunda ändring uti nyssnämnda paragrafer, men för dessa ändringar är, enligt min tanke, tiden icke tillräcklig. Jag betviflar, att någon här i kammaren kan på rak

Lagförslag angående väghållningsbesvärets utgörande på landet.

arni föreslå en ändring i §§ 47 och 49, och jag betvivlar likaså, att lagutskottet kan föreslå en sådan ändring under den korta tid, som ännu är kvar utaf riksdagsarbetet.

(Forts.) Frågan synes mig därför nu föreligga så, att om kammaren är benägen att lemna ett statsbidrag till vägunderhållet, torde det vara lämpligt att uttala denna åsigt, men att ärendet i öfrigt får hvila till ett kommande år, då man har att hoppas på, att Kongl. Maj:t måtte låta omarbete förslaget i den riktning, att kammaren med större säkerhet kan fatta sitt beslut.

Hvad nu sjelfva den princip beträffar, att staten skulle bidraga till vägunderhållet, så har jag väl för min enskilda del icke mycket stor benägenhet för densamma. Men om denna princip af praktiska skäl skall godkännas, så föreställer jag mig, att det torde vara nödvändigt, att i denna intressefråga eller, rättare, i denna intressestrid indraga ännu en part, nemligen landstingen, på det att icke staten måtte stå alldeles ensam och hjälplös emot de öfriga mäktiga intressena. För min del skulle jag helst vilja, att det bidrag, som skall utgå i större kretsar till de underhållsskyldige, måtte ensamt läggas på landstingen, men jag skulle kunna vara med om ett statsbidrag, i fall äfven landstingen till någon del dertill medverkade.

För närvarande vill jag, som anser, att de grunder, på hvilka betänkandet i öfrigt är byggdt, äro de enda, som kunna medföra denna frågas lösning, och, då jag sålunda önskar framgång åt förslaget, icke yrka afslag, utan instämmer i det framställda yrkandet om återremiss, hvilket i frågans nuvarande skede skulle komma att betyda, att man önskade ett uppskof och ärendets förnyade behandling af Kongl. Maj:t. Om detta skulle blifva kammarens beslut, hindrar det naturligtvis icke, att kammaren dock kan genomgå de öfriga paragraferna, för att vid hvar och en af dem uttrycka sin mening, ty ett sådant uttalande från denna kammare är naturligtvis värdefullt för Kongl. Maj:t vid hans fortsatta behandling af ämnet.

Jag instämmer i yrkandet om återremiss.

Herr Sjöcrona: Den förste och den nästföregående talaren slutade med att yrka återremiss. Jag behöfver icke fästa kammarens uppmärksamhet på, att då Andra Kammaren redan till alla delar antagit lagutskottets här föreliggande förslag, kan följden af en återremiss icke blifva någon annan, än den, att lagutskottet, om en eller ett par dagar, inkommer med ett memorial, hvari kammaren anmodas att fatta beslut. Jag måste således, för min del, bestrida nyttan af en återremiss. Vill man några ändringar i den nu föreliggande lagen, går det ju an att framlägga förslag derom, och då får lagutskottet söka åstadkomma sammanjemkningar.

Innan jag nu vidare yttrar mig om den förevarande paragrafen, ber jag att få förutskicka den anmärkning, som också finnes uttalad i lagutskottets här föreliggande betänkande, att det nemli-

gen, i en fråga som denna, är absolut omöjligt att framlägga ett förslag, med hvilket alla kunna vara fullt nöjde. Jag vågar nästan säga, ehuru det kan låta som en paradox, att intet annat förslag kan hafva utsigt att gå igenom än ett sådant, med hvilket alla, i ett eller annat hänseende, icke äro fullt belåtna. Det är, enligt mitt förmenande, icke möjligt att lösa denna fråga annorledes än genom önsesidigt tillmötesgående och eftergifvenhet.

*Lagförslag an-
gående väghåll-
ningsbesvärets
utgörande på
landet.*

(Forts.)

Hvad nu angår frågan om statsbidraget, så erinrar jag i förbi-
gående, att de båda talare, som här yttrat sig och begärt åter-
remiss, icke i princip haft något att invända emot ett statsbidrag.
För min del har jag icke ansett, att ett statsbidrag är alldeles nöd-
vändigt för denna frågas lösning. Jag uttalade mig i sådan rigt-
ning, då frågan förekom vid 1889 års riksdag. Hvad jag då ytt-
rade till kammarens protokoll, ehuru i något annat sammanhang
än nu, det står jag fast vid. Men här i kammaren anfördes af
nästan alla de talare, som motsatte sig det då föreliggande försla-
get, att, skall man inlåta sig på allt det besvär och alla de om-
gångar, som dermed äro förenade, bör jordbruket få en större lind-
ring än hvad 1889 års förslag tillerkände detsamma. Det är med
anledning deraf och på grund af de i de väckta motionerna fram-
lagda förslagen om statsbidrag som lagutskottet ansett sig böra fram-
ställa förslag i en sådan rigtning, detta dock så moderat, att det
icke ifrågasattes mer än $\frac{1}{10}$ af den uppskattade kostnaden för som-
marvägunderhållet, och jag vågar hålla före, att goda skäl derför
kunna åberopas. Det kan af ingen bestridas, att vägarne i viss
mån och i en ganska betydlig mån motsvara ett statsändamål. Vis-
serligen har derigenom, att staten sjelf och enskilda bolag anlagt
jernvägar, behovet af landsvägar i viss mån förringats. Det finnes
numera icke många vägar, som hafva samma trafik som förr.
Men å andra sidan måste man erkänna och besinna, att om staten
skall kunna hafva någon inkomst af sina jernvägar, måste det finnas
andra vägar, som föra trafiken till jernvägarne. Ur den synpunk-
ten synes det, att ett statsbidrag låter sig fullt teoretiskt försvaras.

Den näst föregående talaren, som, såsom jag redan anmärkte,
icke i princip hade något emot ett statsbidrag, grundade sitt yr-
kande om återremiss egentligen derpå, att han fruktade för, att
uppskattningen icke skulle kunna ske på ett sådant sätt, att icke
detta statsbidrag uppdrefves till allt för höga belopp. Jag vill då
fästa uppmärksamheten derpå, hvad han också erinrade om, att den
nämnd, som skall verkställa uppskattningen, skall bestå af ordfö-
rande och en ledamot, tillsatta af konungens befallningshafvande,
och två ledamöter utsedde af de väghållningsskyldige. När de väg-
hållningsskyldige utse sina ledamöter, hafva ju innehafvarne af de
nya beskattningsföremålen tillfälle att göra sina åsikter gällande.
Då får så väl den ena som den andra deltaga i omröstningen om
dessa ledamöters utseende. Hvad beträffar de två ledamöter, som
skola tillsättas af konungens befallningshafvande, så håller jag före

*Lagförslag an-
gående väghåll-
ningsbesvärets
utgörande på
landet.
(Forts.)*

och är förvissad om, att konungens befallningshafvande skall låta sig angeläget vara att utse sådana personer, hvilka icke se på de enskilda, utan på de allmänna intressena. Jag har äfven föreställt mig, att konungens befallningshafvande, så vidt möjligt är, utser en ordförande och en ledamot, som kunna vara med om alla eller åtminstone ett jemförelsevis stort antal uppskattningsförrättningar, som förekomma inom länet, för att derigenom få enighet och sammanhållning i det hela. Med en sådan sammansättning af nämnden föreställer jag mig, att uppskattningen bör kunna blifva, så vidt efter menskliga förhållanden är möjligt, tillfredsställande.

Nu har man sagt, att om ett statsbidrag skall ifrågakomma, borde man icke besluta, att nämndens uppskattning icke fick öfverklagas. Anledningen, hvarför denna bestämmelse är föreslagen, är den, att nämnden skulle betraktas som en jury, hvilken dömer och värderar på samvete, och i sådana fall brukar man ju icke tillåta, att det beslutade öfverklagas. Är det någon af kammarens ledamöter, som är missbelåten med detta stadgande, låter det sig ju göra, att, vid föredragning af § 49, framlägga förslag om tillägg i den rigtning, att nämndens beslut måtte kunna öfverklagas, exempelvis hos Kongl. Maj:t, såsom förhållandet är med egodelningsrättens beslut. Jag kan icke förorda ett sådant yrkande, men om det vinner kammarens bifall, tänker jag, att lagutskottet skall kunna der vid lag åstadkomma en sammanjemkning.

Den förste talaren anmärkte emot förslaget om statsbidrag, att detta skulle komma endast naturaunderhållet till godo. Detta är både rätt och icke rätt. Att det i första rummet kommer naturaunderhållet till godo, det är gifvet och det står ju så i lagen. Men det är i enlighet med de åsikter, som af många ledamöter i Första Kammaren uttalades, då frågan förra gången behandlades här i kammaren. Det är likväl icke fullt korrekt, då han säger, att det föreslagna statsbidraget icke skulle komma andra beskattningsföremål till godo, ty detta bidrag skall frånräknas den slutsumma af hela väghållningskostnaden, som sedan skall delas ut på de olika fyrkarne. Det är då uppenbart, att om man ifrån denna slutsumma afdrager $\frac{1}{10}$ af vägunderhållet in natura, blir slutsumman mindre och, i följd deraf, utdebiteringen så mycket mindre.

Han yttrade vidare sina betänkligheter i den rigtning, att statsbidraget skulle komma att uppgå till ofantligt höga belopp. Lagutskottet har, i saknad af en statistisk utredning i detta afseende, fäst uppmärksamheten på, att i 1880 års komitébetänkaude, enligt inkomna uppgifter, beräknades summan af sammanlagda vägunderhållet till 5,533,000 kr., och utskottet har ansett sig skyldigt att säga, att efter denna beräkning skulle det föreslagna anslaget från 1895 års början gå till högst 550,000 kronor. Jag ber dock att i detta afseende få erinra, att de uppgifter, som legat till grund för denna komiténs beräkning, enligt de flestes samstämmiga åsigt äro synnerligen högt tilltagna. Kammarkollegium har i sitt vid 1889

års kongl. proposition fogade betänkande gjort en utredning, som visar, att dessa siffror äro mycket för högt tilltagna. Jag skall dock icke trötta kammaren med att uppläsa hvad kammarkollegium i detta afseende anført. Jag antager, att kollegiet der vid lag må anses vara en tillräckligt stor auktoritet, att jag endast behöfver åberopa hvad det anført.

*Lagförslag an-
gående väghåll-
ningsbesvärets
utgörande på
landet.
(Forts.)*

Det är sagdt, att det är orimligt höga belopp, som uppgifvits. Nu kan det dock hända, att under dessa 10 år, som förflutit sedan dessa uppgifter inkommo, en och annan väg tillkommit, som kan i någon mån hafva ökat slutsummans belopp, men så är å andra sidan att märka, att, genom anläggande af flera enskilda jernvägar, trafiken å en stor del af landsvägarne under denna tid blifvit mindre och att i följd deraf underhållskostnaderna också blifvit mycket mindre. Jag skulle således, om jag vågade uttala en gissning, antaga, att det anslag, som kan behöfvas för detta ändamål, kommer att belöpa sig till omkring 300,000 kronor, ett belopp, som väl icke kan anses vara så förskräckligt för svenska statsverket. Det förslagsanslag, som i riksstaten är uppfördt till lindring af skjutsningstungan, går till 250,000 kronor.

Vidare hafva begge de åsyftade talarne uttalat sig för, att en lindring skulle åstadkommas äfven genom en landstingsskatt. Jag ber att få fästa uppmärksamheten på, att landstingsskatten för detta ändamål är alldeles oförenlig med det system, som man här följt i det föreliggande förslaget.

För att lindra väghållningsbördan har man att välja tre sätt: Ett är att ställa väghållningen helt och hållet på entreprenad. På skäl, som blifvit anförda i utskottets betänkande, har detta icke kunnat af utskottet föreslås. Det andra är att, såsom flere motionärer föreslagit, tillerkänna de väghållningsskyldige helt eller delvis ersättning för den uppskattade väghållningstungan och sedan uttaga denna ersättning i större eller mindre mån genom landstingsskatt, eller, enligt herr Folke Anderssons förslag, genom kommunalbeskattning. Den erforderliga compensationen skulle då åstadkommas på det sätt, att väghållningsskyldige in natura, d. v. s. innehafvare af i mantal satt jord, skulle sjelfve få deltaga i gäldandet af den ersättning, som skulle till dem utbetalas. Detta sätt att lösa frågan har lagutskottet icke ansett vara lämpligt, såsom herrarne finna af betänkandet, på det skäl, att man genom en sådan anordning skulle ställa de olika samhällsklassernas intressen emot hvarandra. Intresset hos den ena klassen måste ju vara att drifva upp ersättningssumman så mycket som möjligt och att sålunda få den största möjliga ersättning, och hos de andra att få den sänkt så mycket som möjligt för att slippa undan med det minsta möjliga bidrag. Ett sådant sätt att lösa frågan skulle endast medföra, att man komme ur askan i elden, och det vore ju icke någon förbättring. Ändamålet med detta stora och mångåriga arbete har ju varit att åstadkomma frid emellan de olika samhällsklasserna och en billig och

*Lagförslag an-
gående väghåll-
ningsbesvärets
utgörande på
landet.
(Forts.)*

lämplig utjemning af bördorna. Återstår nu det tredje sättet. Det är detta, som, förordadt både af vägkomitén och af kammarkollegium, af Kongl. Maj:t blifvit föreslaget och nu tvenne gånger tillstyrkt af det särskilda utskottet år 1889 och af detta års lagutskott. Detta sätt är att låta naturaunderhållet bestridas af en klass, men befria denna klass från en del, såsom underhåll af broar, anbringande af vägvisare, underhåll af sådana vägar, som icke hunnit blifva indelade och vintervägunderhålningen o. s. v., och att låta de andras bidrag gå in till en gemensam kassa för att ersätta detta. Nu finna herrarne lätt, att när man valt denna väg, får ju, om man till detta fogar föreskriften om landstingsbidrag, flera beskattningsföremål betala tvenne gånger till lindringen af väghållningsbördan. Man kommer dessutom till den oegentligheten, att man ställer de olika samhällsklasserna emot hvarandra i afseende å uppskattningen.

Den förste talaren anförde slutligen, jag vet dock icke om han egentligen ansåg det som ett skäl, men han framkastade det emellertid, att det vid denna riksdag vore tal om afskrifning af grundskatter och indelningsverk i sammanhang med förbättring af vårt försvarsväsende. Jag kan icke finna, att dessa frågor hafva något sammanhang med den nu föreliggande. Är det erkänt, att billigheten fordrar, att någonting göres i denna sak, att denna minst 50 år gamla fråga löses, och att väghållningsbördan blir utjempad, skall förslag derom väl icke afslås därför, att här föreligger en annan fråga om utjemning af de bördor, som hvila på jorden.

På grund häraf får jag, för min del, yrka bifall till den föredragna punkten.

Herr Forssell: Med anledning af lagutskottets ordförandes anmärkning, att en återremiss skulle tjena till ingenting, emedan utskottet skulle komma tillbaka med anmodan, att kammaren måtte fatta sitt beslut vill jag försöka, att till kammaren hemställa om att fatta ett beslut i den nu föredragna punkten. Det skulle må hända tjena till så mycket, att kammaren derigenom ännu bestämmande angäfve sin ståndpunkt i denna fråga. Min afsigt med yrkandet om återremiss i denna punkt, såväl som i de andra punkterna, var alldeles icke att bringa detta förslag på fall, utan endast att få ett bestämdt uttryck för denna kammares mening i förhållande till Andra Kammarens mening, hvarför jag också kommer att rösta för bifall till de allra flesta af de i lagen förekommande punkterna, på det att deraf måtte hemtas någon ledning för ärendets vidare behandling.

Jag anhåller nu att få föreslå följande formulering af den nu föredragna paragrafen: »att $\frac{1}{10}$ af den för vägunderhållet in natura uppskattade kostnaden skall gäldas af statsverket och vederbörande landsting till hälften hvardera. Detta bidrag utbetalas till vederbörande vägstyrelse för att på lämpligt sätt tillhandahållas dem, som berörda vägunderhåll bestrida.»

Herr Helander: Efter måttet af den insigt i saken, jag under en femtioårig tjenstetid kunnat förskaffa mig, skall jag försöka att, der så förut icke redan skett, bemöta några erinringar, som här blifvit gjorda och på samma gång tillägga några ord för egen räkning.

*Lagförslag an-
gående väghåll-
ningsbesvärets
utgörande på
landet.*

(Forts.)

Under de två senaste åren har ofta och ifrigt talats om nödvändigheten af att ordna väghållningsfrågan på ett lätt och billigt sätt. Motioner hafva äfven väckts i denna rigtning, men af dem hafva åtminstone några gått sådana genvägar, att jag funnit dem alldeles icke leda till målet, utan snarare från detsamma. Emellertid har äfven jag varit af den åsigten, att ändringar böra göras i det förslag, som förut framkommit, i syfte att få frågan löst på ett mindre arbetsamt och mindre kostsamt sätt. I öfverensstämmelse härmed har jag i den motion, jag väckt på grundvalen af det kongl. förslaget af år 1889, sådant det blef af Andra Kammaren antaget, tillåtit mig att i vissa paragrafer göra några ändringar, som jag trott skulle leda till målet. Jag har nu ty värr funnit, att lagutskottet i vissa delar haft en annan tanke än jag i fråga om sättet att vinna det åsyftade målet. Utskottet har nemligen ansett, att det icke skulle vara nödvändigt att göra nya vägdelningar, utan att man vid vissa tillfällen kunde ersätta dem genom särskild uppskattning af väghållningskostnaden genom nämnd och sedermera grunda statsbidraget på det beslut, som den särskilda nämnden i afseende på denna uppskattning fattat, hvilket beslut icke skulle få öfverklagas. Jag anser åter, att det är alldeles nödvändigt att få nya vägdelningar inom de särskilda distrikten, både för att derigenom få reda och ordning, och för att man icke skulle vara utsatt för det äfventyret att möjligen få det begärda statsbidraget till ett annat belopp än som framginge af en i laga ordning verkställd vägdelningsförrättning genom person med tjenstemannaansvar. Nu vet jag mycket väl, att dessa vägdelningar här stå i misskredit, hvilket är ganska naturligt efter allt, hvad jag här hört uppgifvas. Man har nemligen sagt, att de ofta leda till mångåriga tvister, och att de kosta betydliga belopp o. s. v. Jag vill visst icke bestrida, att dessa uppgifter på sitt sätt kunna vara rigtiga. Men jag vill erinra derom, att äfven på många andra områden ganska ofta långvariga rätttegångar uppstå, hvilka kräfva betydliga kostnader. Hvad särskildt vägdelningar beträffar, har jag vid genomläsandet af handlingar i landtmäterikontors arkiv funnit, att dessa rätttegångar ofta, om icke oftast, uppstått på grund deraf, att man omlagt eller skaffat sig nya vägar, då fråga uppstått att, sedan tillika trafiken tagit ändrad rigtning mot förut, till allmän väg hänföra härads-, sockne- eller till och med enskild väg. För att lösa dessa tvistefrågor har man begärt vägdelning, och i sådana fall har påtagligen vägdelningen icke gifvit upphof till dessa strider, utan tvärt om bidragit till dessas biläggande. I sammanhang härmed torde jag få nämna något ur min egen erfarenhet. Det är nu 56 år sedan jag

*Lagförslag an-
gående väghåll-
ningsbesvärets
utgörande på
landet.
(Forts.)*

första gången var med om vägdelning. Sedan dess har jag verkställt rätt många vägdelningar, både stora och små, hvaraf endast i ett enda fall, då det gälde ett härad invid Göteborg, med flere tusen väghållningsskyldige, förrättningen öfverklagades och besvären fullföljdes instanserna igenom, men förrättningen dock fastställdes oförändrad. Jag tror icke, att jag nu, efter nära ett halft sekels förlopp, misstager mig, då jag uppgifver, att hela den tid, som för vägdelningen åtgick, inklusive besvärstiden, uppgått till mer än 3 år.

Nu antager visserligen lagutskottet, att kostnaderna skola blifva mycket mindre enligt utskottets förslag, men jag tror det icke. Vid vägdelning har man att särskilja tre hufvudafdelningar: längdmätningen, graderingen och slutligen fördelningen af vägen. Den sista åtgärden förekommer visserligen icke vid den uppskattning, som den särskilda nämnden skulle göra. Men man må icke tro, att man slipper ifrån längdmätningen. Vägdelningar äro ofta gjorda för så lång tid tillbaka som för hundra år sedan. Men äfven om de äro senare gjorda, har det likväl ofta händt, att vägen förändrats genom omläggning och att nya vägar tillkommit, äfvensom att misstag vid äldre mätning skett, hvadan jag är förvissad om, att i de flesta fall vägarne måste ommätas. Hvad uppskattningen af kostnaderna beträffar, så veta vi, att vid graderingen tages under ett nummer och samma gradtal så långt vägstycke, som man anser kunna draga detta gradtal, och det är visserligen icke lätt arbete, om det ock i jämförelse med vägnämndens kan anses ringa. Ty enligt detta skall för hvarje väghållare, — hvilka kunna uppgå till ett antal af flera tusen, — särskild uppskattning ske af väghållningskostnaden, i anledning hvaraf jag tror mig utan fara för misstag kunna påstå, att det arbete, som skulle påkallas af den särskilda nämndens åtgärder, åtminstone skall utgöra hälften af sjelfva vägfördelningsarbetet. Jag har ansett mig böra nämna detta, huru okärt det än varit för mig, då jag lifligt önskar, att vi måtte komma till slut med denna långvariga fråga. Men jag har icke kunnat, mot bättre vetande, underlåta att säga min ärliga mening, äfven om denna skulle motverka saken.

Hvad för öfrigt kostnaden för nämndens uppskattning beträffar, så blifver den icke så ringa för de väghållningsskyldige, ty enligt utskottets förslag blefve, just till följd af den lättnad, som man antagit att vägnämndens åtgärder skulle medföra, kostnaderna för första vägdelningen, som eljest skulle bestridas af statsverket, ned-sätta till hälften mot förut, hvaremot tillkommer för de väghållningsskyldige kostnaden för vägnämndens åtgärder.

Den förste talaren antog, att statsbidraget endast skulle komma naturaunderhållet till godo, men detta är icke enligt med verkliga förhållandet. En efterföljande talare har ansett att, om statsbidrag skall utgå, landstingen också borde för ändamålet lemnas bidrag. Jag har i min motion påvisat, hurusom det egentligen icke leder till målet, att utskrifva någon landstingsskatt för detta ändamål, och

en talare före mig har äfven framhållit detta. Enligt landstingsförordningen ligger det visserligen i landstingets skön att bestämma grunderna för utdebiteringen, men beskattningsföremålen äro dock desamma. Då man således för vägunderhållet skulle uttaxera på samma beskattningsföremål, som då landstingsskatt eljest ifrågakommer, synes det mig både enklare och bättre att, i stället för att vidtaga en sådan dubbelåtgärd, i 59 §, som innehåller bestämmelser rörande, i hvilken proportion de särskilda föremålen skola deltaga i kostnaderna, införa annan beräkningsgrund än nu är föreslagen. Detta skulle emellertid hafva den påföljd, att de, som nu icke hafva någon skyldighet att deltaga i väghållningsbesväret, skulle få det i en något högre grad än nu är föreslaget, hvilket jag dock tror, att man borde undvika. I sammanhang härmed vill jag nämna, att procenttalen, enligt utskottets och enligt mitt förslag, efter de beräkningar jag gjort för i min motion särskildt omnämnda härad, skulle, om tio procent lemnas i statsbidrag, för jordbruksfastighet ökas från 86,2 till 88,1 procent, och för beskattad inkomst från 8,9 till 9,1 procent, hvaremot för de öfrige, som nu tillsammans, enligt 59 §, blifva beskattningsföremål, d. v. s. allmänningsskogar, frälseränta samt annan fastighet, procentalet sammanlagdt skulle ned sättas från 4,9 till 2,8 procent.

Jag skall icke längre upptaga kammarens tid. Hvad särskildt den nu föredragna 60 § beträffar, har jag icke något yrkande att framställa.

Herr Samzelius: Då en icke ringa del af min embetsmannaverksamhet hufvudsakligen gått ut på att söka skydda statskassan från obehöriga angrepp, må det ursäktas mig, att innehållet af den föredragna 60:de paragrafen hos mig väckt vissa bekymmer. Jag har visserligen hört föregående talare omnämna såsom en analogi lösningen af skjutsfrågan, som också baserades derpå, att staten, likasom förut, fortfarande skulle, efter vissa författningsenliga grunder, deltaga i skjutsentreprenadbidraget. Men jag vill härvid erinra, att då hade man temligen gifvet för sig, till hvilket belopp kostnaderna skulle uppgå, och att man vidare hade en säker garanti för att statens och landstingens förenade intressen skulle verka derhän, att kostnaden skulle blifva jembörelsevis ringa. Den beräknades då till något öfver en half million kronor, men har i sjelfva verket uppgått till ungefär en fjerdedels million kronor, och följaktligen slagit synnerligen fördelaktigt ut. Men om förevarande paragraf upphöjes till lag, har jag icke samma garanti att statsbidraget skall stanna vid måttligt belopp. En föregående talare, herr Forssell, har, enligt mitt förmenande, mycket riktigt påvisat, att här äro allt för ringa garantier, för att det allmännas intresse blifver behörigen iakttaget vid dessa uppskattningar, som skulle blifva så definitiva, att de icke skulle få öfverklagas. Det är bekant, att, när staten skall betala, man vanligen är mån om att skära till ganska breda remmar, åtminstone

Lagförslag angående väghållningsbesvärets utgörande på landet.
(Forts.)

Lagförslag an- har jag ur min embetsmannaverksamhet gjort denna erfarenhet, och gåendeväghåll- vid många tillfällen har det fordrats icke ringa mod att afvärja ningsbesvärets dylika försök, rigtade mot allas vår tillhörighet — statskassan. utgörande på landet.

(Forts.)

Det synes mig, som att denna svårlösta fråga skulle kunna lösas på ett annat och bättre sätt, mera öfverensstämmande med den ursprungliga tanken för den ifrågasatta regleringen. När Riksdagen kom med sin första framställning i ämnet, hade man icke tänkt sig, att det skulle slå sig så ut, som nu skulle blifva fallet, om detta förslag upphöjes till lag. Man hade nemligen tänkt sig, att väghållningsskyldige eller innehafvarne af i mantal satt jord icke blott kollektivt, utan hvar och en, skulle få åtminstone någon lindring i sitt gamla onus. Men så slår detta förslag icke ut. Det skulle nu ske hufvudsakligen efter taxeringsvärdet, och jag vill visst icke bestrida, att, om man från början så förfarit, detta otvifvelaktigt varit riktigare, än efter mantalet. Men huru slår det sig ut i förhållande till nuvarande innehafvare? I Stockholms län finnas hemman, som äro taxerade till 4,000 kronor, och åter andra, som äro taxerade till 350,000 kronor. I andra län kan olikheten vara ännu större. Det är gifvet, att de jordegare, hvilkas hemman äro taxerade till ett värde öfver medeltalet, få, i stället för lindring, som de väntat sig, en ökning, och detta i förening med kostnaderna och besväret med dessa vägdeltningar. Genom egen erfarenhet kan jag intyga, att dessa vägdeltningar väckt mycket missnöje och bitterhet bland jordegarna. Man kan naturligtvis icke vänta att, i fråga om en lag i detta vidtöfattande ämne, alla skola kunna vara belåtna. Men icke kan jag gifva herr ordföranden i lagutskottet rätt i det påståendet, att den omständigheten, att nästan ingen vore fullkomligt nöjd med det föreliggande förslaget, skulle utgöra proban på att lagen blefve god. Utskottets ordförande hänvisade dessutom till sitt yttrande vid 1889 års riksdag och förklarade, att han till alla delar vidhållit sin vid detta tillfälle uttalade åsigt. Mig synes emellertid, att, då han icke reserverat sig mot lagutskottets föreliggande förslag, detta innebära en betydlig afvikelse från hvad han då yttrade. Jag skall icke trötta kammaren med att uppläsa mycket af hans anförande, men jag kan icke neka mig nöjet att i herrarnes minne återkalla något af hvad han då yttrade. Han talade om skjutsfrågan och att den icke vore med väghållningsbesväret jemförlig. Derefter fortsätter han: »Hvad skjutsningsbesväret angick, hade staten i många år lemnat bidrag till entreprenad, och man hade derigenom någon erfarenhet, men då, såsom jag redan sagt, väghållningsbesväret är af helt annan art, föreligger icke något skäl för staten att genom direkt anslag bidraga till väghållningsbesvärets utgörande. Skulle staten göra det, så skulle man naturligtvis med allt skäl kunna framställa anspråk på att äfven städernas väghållningsskyldighet skulle lindras genom statsbidrag. Få vi städerna inblandade i denna fråga, så blir dess lösning uppskjuten till en aflägsen framtid. För öfrigt vill jag fästa uppmärksamheten på, att staten i alla tider bidragit till väg-

hållningen, emedan alla statens domäner hafva del deri, och hvad det nu föreliggande förslaget angår, innehåller det, att staten skulle äfven för alla sina kronoskogar deltaga i väghållningen. Således är det redan sörjdt för, att staten bidrager, i den mån sådant kan vara skäligt.» Lagutskottets ordförande har, såsom jag nyss hade den äran omförmåla, förklarat, att han till alla delar vidhåller det ytt-
 rande han då fälde, och jag tycker i sanning, att jag icke kan er-
 hålla någon bättre bundsförvandt för de betänkligheter jag i blyg-
 sammare form här uttalat. Han har nemligen uttalat sig mot sjelfva
 principen, att statskassan, till hvilken vi alla bidraga, skulle lemna
 underhåll endast åt väghållningen på landet, under det städerna också
 hafva sitt dryga vägunderhåll. Jag kan i detta afseende nämna, att
 t. ex. i Stockholm denna utgiftspost går till mycket betydliga be-
 lopp. Behovet är ganska stort, när man räknar alla dessa vägar
 och gator, hvilkas underhåll vinter- och sommartiden det åligger
 staden eller dess fastighetsegare att bekosta. Skola här i staden
 exempelvis några backar tagas bort eller genomsprängas, så hafva
 vi icke, såsom på landet, något bidrag af staten, utan det få vi, i
 likhet med alla öfriga städer, bekosta sjelfva. Jag tror dock, att
 den ärade talaren gjorde mycket rätt, då han varnade för att i denna
 fråga uppväcka en strid mellan stad och land. Jag är icke här
 såsom representant särskildt för landet eller för städerna, utan jag
 anser mig representera båda delarne, och jag ser denna fråga ur större
 fosterländskt intresse, än i blott landsbygdens eller städernas intresse.
 Men jag kan dock icke underlåta att erinra derom, att, skulle man
 vidtaga den åtgärd, som en talare här rekommenderade, eller att
 låta landstingen bidraga till väghållningen, det skulle i regeln ske,
 hvad man hade att befara inom det landstingsområde, som jag har
 äran att representera, nemligen, att en stad skulle få vidkännas un-
 gefär tredjedelen af hela bidraget. Jag vågar emellertid framställa
 det spörsmål, om det skulle vara billigt mot städerna att, medan
 de lemna sitt bidrag till statskassan, som enligt förslaget skulle be-
 kosta en del af vägunderhållningsbesväret å landet, låta dem dess-
 utom få lemna ända till en tredjedel af bidraget till landstingsmedlen,
 hvilka äfven skulle till någon del användas för bekostande af samma
 besvär, men låta städerna derjemte sjelfva bekosta hela den väghåll-
 ning de hittills haft? Skall man reglera något, måste man i första
 rummet tänka på billighet och rättvisa, så att man gör *alla*, icke
 blott en klass, rätt. Man bör iakttaga hvad drottning Kristina vid
 ett tillfälle framhöll, nemligen att man icke borde klappa de hvita
 barnen så, att man glömde de svarta. Vid detta tillfälle betydde
 visserligen de svarta barnen hufvudsakligen de klasser, hvilka man
 icke utan skäl nu för tiden ofta benämner de hvita. Jag missunnar
 väl icke dessa »hvita barn» något godt. Deras förfäders lidanden,
 hvilka under hårda tider buros utan knot, berättiga dem till med-
 känsla, men när man vid denna riksdag står i begrepp att lyfta
 bördan från jordbruket genom afskrifning af återstoden utaf grund-

*Lagförslag an-
 gående väghåll-
 ningsbesvärets
 utgörande på
 landet.*

(Forts.)

Lagförslag angående väghållningsbesvärets utgörande på landet.
(Forts.)

skatterna, synes det mig, att man i sanning gör allt, hvad man vid denna riksdag billigtvis kan begära. Jag kommer icke att motsätta mig den stora frågans lösning, af det särskilda skäl, att jag är försvarsvän, varm försvarsvän, och gerna offrar mycket för ett betryggande försvar.

Vid detta tillfälle vinnes icke något sådant stort ändamål, men man har sagt, att något medgifvande kunde ske för att få frid mellan de olika folkklasserna. Ja, mine herrar, den friden blefve sanneligen icke långvarig. När denna paragraf var föremål för diskussion i Andra Kammaren, var det fråga om, hvilka skulle blifva fritagna från deltagande i detta onus. Detta kommer nog före återigen, kanske till nästa riksdag, i fall förslaget blir antaget till lag. Här var nyss någon som undrade, huru det kunde vara förenligt med rätt och billighet att t. ex. en handlande med 1,000 kronors beskattad inkomst, hvilken icke hade någon häst, skall deltaga i vägunderhållet, under det en häradsskrifvare, som har häst och reser mycket samt i lön har en högre summa än dess nyss nämnde, derifrån är fritagen. Denna fråga kan ju åter framställas, och jag tror, att äfven om vi nu gå in på att staten, utan hänsyn till hvem som bidrager till väggkassan, lemnar $\frac{1}{10}$ af vägunderhållets uppskattade värde, skall det icke dröja länge, innan man, lockad af smakbiten, som nu skulle gifvas, framställer anspråk att statens bidrag skall höjas till 2, 3, 4 eller 5 tiondedelar af samma värde, kanske äfven till högre andel, och tänker man sig, att det härmed skulle blifva frid i vägfrågan, så får jag säga, att för min del kan jag verkligen icke hoppas det. Jag har varit med om liknande, då det t. ex. stadgades om ett billigt och rättvist deltagande i tingshusbyggnad, och man trodde den frågan vara undanskaffad ur verlden, men sådant blef icke förhållandet; vid nästa riksdag väcktes åter motion i ämnet. Frid och enighet tror jag höra till de fromma förhoppningarna i det politiska lifvet, hvars karakter är att, liksom lifvet i allmänhet, vara en strid från början till dess slut.

Den fråga, som nu föreligger, är dock stor och kan ju icke falla. Att t. ex. säterier i Skåne, Halland och Blekinge skola deltaga i vägunderhållet, att all jordbruksfastighet skall deri deltaga och att äfven de näringar, som i Riksdagens skrifvelse blifvit nämnda, skola lemna bidrag till denna tunga, går jag gerna in på, men deraf är icke en för mig gifven följd, att, då man icke lyckats till fullo komma öfverens om i hvad mån de olika skatteobjekten billigtvis böra bidraga till kostnaderna, man för att mäkla fred gör statskassan till syndabock och låter henne betala en del af hvad en eller annan eljest bort gälda. Statskassan bör dock inom Riksdagen icke sakna sina målsmän — ty dertill äro vi kallade litet hvar — och vi böra allesammans stå på statskassans bästa.

Oaktadt allt hvad sålunda blifvit anfördt, skulle jag, som i sjelfva verket är en varm vän af frågans slutliga lösning, för min del vara benägen att antaga detta förslag, förutsatt att den nu såsom statens

andel föreslagna $\frac{1}{10}$ icke genom hvarjehanda tillställningar komme att öfverskridas, och att frågan dermed vore stadigvarande löst; ja, jag skulle till och med kunna gå så långt, att jag i fråga om den nya vägdelningen medgäfvé, att staten betalade hela kostnaden derför första gången, blott staten dermed vore fri från vidare delaktighet i kostnaden. När det såsom nu är fråga om en ny organisation och det gäller att, såsom det bevingade ordet fäldes härom året, rätta »sekelgamla orättvisor», så kan ju staten orka med att bekosta dessa vägdelningar, men att staten sedan allt jemt skall bidraga med en tiondedel af den årliga kostnaden eller såsom jag fruktar till ännu större del, tror jag icke vara riktigt. Man har erinrat om, att i andra länder staten i ännu högre grad bidrager till vägunderhållet, men detta sammanhänger med andra der rådande förhållanden, skiljaktiga med våra, och för hvilka en redogörelse skulle blifva allt för vidlyftig. I vårt samhälle tror jag icke saken kan ordnas på samma sätt, och jag försäkrar, att de vägghållningsskyldige både enligt min egen erfarenhet — i parentes vill jag nämna, att jag sjelf har en egendom på landet, men hvarken skulle hafva fördel eller skada af en förändring i detta hänseende — och enligt tillförlitliga underrättelser äro ytterst missbelättna med åtskilliga nu föreslagna förändringar. Ställen finnas i mängd, hvarest, enligt upplysningar af numera affidne herr Wallenius, en varm beundrare af förslaget, jordbruket skulle erhålla en lättnad af $1\frac{1}{2}$ procent af värdet på det hittills åliggande besväret; de återstående $98\frac{1}{2}$ procenten skulle såsom förut utgå, och hvad skulle man under sådana omständigheter vinna annat än att väcka oro. Den nämnde ledamoten af kammaren var förut en mycket ifrig förespråkare för förslaget, men när det kommit fram och han hunnit studera detsamma, var hans omdöme, att det icke komme att främja fördelarne för den ort, som han hade den äran att representera, och derför måste han afstyrka detsamma. Det är nog möjligt, att äfven andra, när de lugnt tänka på saken, skola finna, att fördelar icke odeladt tillskyndas dem, utan att förslaget komme att under öfvergången medföra oro och bekymmer, samt att misshälligheter mer än någonsin skola framkomma vid dessa vägdelningar. Jag är i princip för att få saken ordnad; hvad jag har emot förslaget är, att det inblandar staten, och jag måste vidhålla min åsigt härutinnan, så vida man icke gifver större garantier för, att statens bidrag icke obehörigen förökas. För att detta må finna sitt uttryck i en tillfredsställande formulering, förenar jag mig med dem, som yrkat återremiss.

Skulle detta hafva till följd, att frågan icke under denna riksdag blir afgjord, tycker jag, att rätt mycket vid denna riksdag ändock medhunnits, om nemligen de andra stora frågorna, som stå på dagordningen, nu finna sin lösning, och hoppas jag att frågan vid en följande riksdag skall i tid framkomma, så att densamma kunde med lugn och ro behandlas.

Jag anhåller sålunda om proposition på återremiss i syfte att

*Lagförslag an-
gående vägghåll-
ningsbesvärets
utgörande på
landet.*

(Forts.)

Lagförslag an- de paragrafer, som bestämma om statens bidrag till vägunderhållet, gående väghåll- måtte ändras.

ningsbesvärets
utgörande på
landet.

(Forts.)

Herr Stråle: Kammaren har trenne sätt att afgöra den föreliggande punkten. Bifaller kammaren densamma, har den åsigt, som jag försvarar, tappat, och derom är inte något vidare att säga. Återremitterar kammaren deremot föreliggande 60 §, måste ju kammaren dermed hafva tillkännagifvit en viss anslutning till förslaget om ett blifvande statsbidrag och möjligen för en landsstingskatt, naturligtvis endast omfattande landsbygden. Efter en återremiss af denna 60 § komme vidare de öfriga paragraferna i förslaget att punktvis föredragas; en betydlig del af dem komme förmodligen icke att föranleda någon erinran, andra åter komma säkert att röna motstånd, och förslag till förändringar blifva antagligen framställda. Såsom jag förmodar, återremitteras äfven dessa paragrafer till utskottet. Men lagutskottet kan naturligen icke försöka en sammanjemkning särskildt mot Andra Kammarens beslut, utan skulle väl i sin tid uppmäna Första Kammaren att fatta beslut. Då måste jag för min del yrka afslag, men jag vill icke yrka afslag nu, ty jag är välvilligt stämd mot förslaget i många hänseenden, och jag tror, att det är ett stort slag till denna invecklade frågas lösning. Ett material har blifvit beredt, hvarigenom det fortsatta arbetet på frågans lösning betydligt skall underlättas. Afslås nu 60 §, är det fara värdt att icke heller de andra paragraferna blifva föremål för grundlig diskussion inom kammaren. För min del tror jag således, att en återremiss mycket väl kan försvaras. Mot herr Forssells förslag får jag erinra, att landstingskatten icke skulle drabba städerna. Slutligen ber jag få fästa herr Sjöcronas uppmärksamhet på, att, för den, som i likhet med mig icke delar hans optimistiska åsichter beträffande det blifvande statsbidraget, det är af en viss betydelse, att stora frågor föreligga till lösning, hvilka möjligen komma att föranleda högst betydligt minskade statsinkomster samt i motsvarande grad ökade utgifter för staten, och att man därför bör vara försigtig, då det gäller att i lag stadga något, som ytterligare komme att anlita statskassan.

Grefve Klingspor: Helst skulle jag naturligen sett om man vid uppgörandet af detta förslag kunnat fästa mera afseende vid den reservation, som jag vid förra årets riksdag afgaf i syfte att bestämma en viss landstingskatt samt statsbidrag till underlättande af väghållningsbesväret, som, liksom nu är förhållandet, skulle åligga den i mantal satta jorden; men då denna reservation icke vunnit kammarens bifall, och jag förgäfvets sökt att detta år i utskottet erhålla majoritet för densamma, måste jag afstå från mitt yrkande och lemna min röst åt det förslag, som nu föreligger. Jag gör det så mycket hellre, som många olägenheter, hvilka anmärktes 1889, blifvit afhjelpa, och man derjemte tagit hänsyn till det förslag jag

förre gången framstälde. Ser man nu på den paragraf hvarom diskussionen nu bort röra sig, nemligen den 60:de, och det berättigade i ett statsbidrag, som skulle lemnas, så finner man ju såsom skäl härför de många så väl strategiska som kommersiella vägar, hvilka för hela landet äro af vigt. Visserligen skulle det kunna ordnas på sådant sätt, att staten öfvertog vissa delar af vägarne till underhåll, nemligen dem, som ansåges för hela staten nödvändiga. Detta möter dock praktiska olägenheter, hvarför jag obetingadt vid valet af dessa tvenne utvägar föredrager den i denna § föreslagna, nemligen, att staten lemnar ett visst kontant bidrag till alla vägars underhåll, utgörande vissa procent af detta underhålls uppskattade värde. Detta bidrag kan svårligen sättas lägre än lagutskottet föreslagit, eller 10 procent. En ärad talare har här föreslagit, att visserligen 10 procent skulle lemnas såsom bidrag, men hälften utgå från staten och hälften från landstingen.

Jag vill likväl fästa hans uppmärksamhet på, att nu, sedan detta förslag grundat sig på vägdelning efter taxeringsvärdet, kan icke landstingsskatten vara erforderlig. Helt annorlunda var det förut, då mantalet var det bestämmande för vägunderhållet, då kunde landstingsskatten varit nyttig för att reglera förhållandena emellan de högre och de lägre taxerade egendomarne. Men nu, då taxeringsvärdet utgör grunden, är en sådan skatt obehöflig. Derjemte skulle landstingsskatten verka *ännu mera* betungande för de industriella anläggningarne, hvilka genom detta förslag påläggas ett nytt onus. Fastän landstingsskatten blefve obetydlig, skulle den ändock öka denna börda. Det är därför jag icke kan biträda den ärade talarrens förslag, att $\frac{1}{10}$ skulle lemnas såsom bidrag, deraf hälften af staten och hälften af landstingen. Jag yrkar därför, att $\frac{1}{10}$ måtte lemnas såsom statsbidrag, i likhet med hvad utskottet i § 60 föreslagit. Under de många år, som denna fråga varit föremål för behandling, hafva uttalanden från vägkomitén och vederbörande embetsverk samt de diskussioner, hvilka förts inom kamrarne, varit ett synnerligen värdefullt materiel för frågans utredning. Man borde väl därför nu kunna säga, att denna svårlösta fråga är allsidigt pröfvad. Jag tror därför, att tiden nu är inne, att taga ett steg i den riktning, som lagutskottet föreslagit.

Jag yrkar bifall till lagutskottets förslag.

Herr Cederberg: Då kammaren nyss beslutade att börja föredragningen af detta betänkande med 60 §, visst var det förslagets Achilles-häl, som kammaren då fick tag uti. Enligt mitt förmenande är denna punkt den svagaste i hela betänkandet. Den är den minst motiverade, den minst utredda, och föregående talare, i synnerhet herr Samzelius, hafva påvisat hvilka brister i det fallet förekomma. Varm vän af allt det arbete, som nedlägges på utjemnandet af väghållningsbördorna, har jag egnat så mycken tid jag kunnat åt förslaget i dess helhet och dervid trott mig finna, att

*Lagförslag an-
gående väghåll-
ningsbesvärets
utgörande på
landet.*

(Forts.)

Lagförslag an- förkastandet af denna § icke bör utgöra något hinder för Riksdagen, gående väghåll- att nu komma till ett positivt resultat.

ningsbesvärets Här har nyss blifvit sagdt af lagutskottets ärade ordförande, att den $\frac{1}{10}$, som enligt den föredragna § skulle utgå af statsmedel, *sägörande på* komme att utgöra det obetydliga beloppet af 300,000 kronor. Jag kallar det obetydligt därför, att om man tänker sig denna summa fördelad på alla dem, som inom hela landet skola verkställa natura-
landet. Under sådana förhållanden och i den form, som förslaget i denna punkt föreligger, är det således betydelselöst, huru vida staten lemnar bidrag på detta sätt eller icke. Vill man med ett statsbidrag vinna något, bör ett sådant bidrag icke lemnas åt de vägdistrikt, inom hvilka underhållsbördan redan förut icke är synnerligen betungande, utan reserveras för sådana distrikt, der denna börda trycker hårdast och der sålunda en lättnad erfordras. Under sådana förhållanden tror jag, att en betydligt större nytta och ett verkligt gagn kunde vinnas med detta statsunderstöd. Jag är emellertid icke beredd att komma fram med något förslag i denna riktning, och jag kan icke heller begära, att kammaren skall lita på de uträkningar, som i sådant syfte möjligen af mig verkstälts. Jag tror därför, att det vore klokast, att i närvarande ögonblick inskränka sig till en förklaring, att § 60 skall ur lagförslaget utgå. Dervid vill jag likväl hafva uttalat, att från mig får detta yrkande *icke* anses såsom jag dermed skulle hafva sagt, att jag är motståndare till förslaget i dess helhet, dertill är jag för varm vän af detsamma, men jag tror, att förslaget vinner på paragrafens uteslutning.

Herr Anderson, Albert: För min del tilltalas jag icke af utskottets förslag i den nu föredragna 60 § om statsbidrag för vägunderhållet. Underhåll så väl af lands- som bygdevägar är i själfva verket en kommunens angelägenhet, och det är allt något betänkligt att på detta sätt indraga staten i densamma. Staten utgifver och har utgifvit stora summor för kommunikationerna. Det har under de senare åren byggts långa sträckor af jernvägar, och det finnes i riksstaten uppfördt ett ganska betydligt anslag till väganläggningar. Det vore därför lyckligt, om man på något sätt kunde intressera landstingen för denna fråga. Men då måste man först se till, huru den nämnd är beskaffad, som skall uppskatta vägunderhållet. Der vid lag har, enligt utskottets förslag, landstinget intet att säga. Landstingen skulle helt enkelt betala ett bidrag till vägunderhållet utan att hafva ett ord med i afseende på uppskattningen af detsamma. Om landstingen således skulle intresseras för denna sak, då böra också landstingen hafva någon rätt i afseende på nämndens tillsättning. Jag tror icke heller, att nämndens tillsättning på det föreslagna sättet är för staten fullt betryggande. Visserligen skulle konungens befallningshafvande ega utse ordförande och en ledamot i nämnden och de väghållningsskyldige de två öfriga leda-

möterna. Men inom de flesta distrikt utgöres flertalet af de väg- *Lagförslag an-
gående väghåll-
ningsbesvärets
utgörande på
landet.*
(Forts.)

hållningsskyldige utaf jordbrukare, och de hafva naturligtvis intresse af att få upp naturaunderhållet så högt som möjligt. Det är därför en fara för att upptaxeringen med den sammansättning, som nämnden skulle ega, blefve jemförelsevis hög. Dertill tror jag skulle i kanske icke obetydlig mån bidraga, om staten skulle åtaga sig något kontant tillskott. Nu skulle väl skälet för ett sådant tillskott af staten vara det, att man skulle lätta väghållningsbördan. Utskottet säger, att ett sådant bidrag bör vara väl afpassadt, men såsom bestämmelserna här äro föreslagna kan jag, för min del, icke finna, att bidraget skulle vara väl afpassadt. I vägkomiténs betänkande finnes en redogörelse för hvad både sommar- och vintervägar i underhåll kosta inom hvarje väghållningsdistrikt. Der är också uträknadt hvad dessa kostnader gå till för hvarje 1,000 kr. af taxeringsvärdet af den jord, som är skyldig att deltaga i vägunderhållet. Man får i komiténs tabeller se mycket stora skiljaktigheter mellan väghållningsdistrikten. Jag tillåter mig att såsom exempel derpå nämna, att i Stockholms län finnes ett väghållningsdistrikt, der kostnaden utgör 6 kr. 46 öre per 1,000 kr. af taxeringsvärdet, under det inom ett annat kostnaden för vägunderhållet stannar vid 1 kr. 67 öre pr 1,000 kr. af taxeringsvärdet. Sådana skiljaktigheter förekomma emellan de olika väghållningsdistrikten inom alla län. Skarpast framträda skiljaktigheterna i Kopparbergs och de norrländska länen.

Om man nu skall dela ut statsbidraget med $\frac{1}{10}$ af den för vägunderhåll in natura uppskattade kostnad, får ett vägdistrikt, som har en så ringa börda af vägunderhållet, att densamma knappt kännes, det oaktadt sitt bidrag af statsmedel, under det andra väghållningsdistrikt, der kostnaden för vägunderhållet är mycket större, får så litet, att de icke på något sätt äro hjälpta. För min del kan jag därför icke anse statsbidraget, om ett sådant skall utgå, vara väl afpassadt. Det lättar endast högst obetydligt bördan just der det bäst behöfves.

Jag skulle gerna vara med om, att den föreslagna reformen, åtminstone till dess hufvudsakliga del, ginge igenom, men jag kan icke vara med om den nu föredragna paragrafen, allra minst i dess närvarande form. En föregående talare yttrade, att det vore bäst, om denna paragraf utginge ur hela förslaget. Jag tror detsamma. Jag anser icke, att frågan i sin helhet behöfver falla med anledning deraf, och jag är öfvertygad om, att lagutskottet nog utfinner något medel, att sammanjemka de olika meningarne. En återremiss skulle enligt min tanke, icke tjena till någonting, ty då hade vi inom ett par dagar förslaget åter.

Jag yrkar afslag på den nu föredragna paragrafen.

Som ännu fem ledamöter anmält sig till afgifvande af yttranden beträffande föreliggande paragraf, blef, på framställning af herr

talmannen, den vidare behandlingen af ärendet uppskjuten till afton-sammanträdet.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades herr *von Krusenstjerna* under tre veckor från och med den 1 nästkommande maj.

Kammaren åtskildes kl. 3.27 e. m.

In fidem

A. von Krusenstjerna.

Rättelse

i Första Kammarens protokoll för den 22 april 1891, e. m.
sid. 16, rad. 9 uppifrån *står*: Målens antal
läs: De egentliga folkundervisningsanstal-
ternas antal
